

ORADEA-MARE (MAGYVÁRAD)
3 Martie st. v.
15 Martie st. n.

Ese in fie-care dumineca.
Redacțiunea in
Közép-uteza nr. 395.

Nr. 9.

ANUL XXI.
1885.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Isvorul lui Dan.

Operetă intr'un act.
(Incheiere.)

SCENA V.

Alesandru, se ascunde intre crengi, *Frosinița* și *Zamfirița*,
intră sficioase, ținându-se de mână

Frosinița și *Zamfirița*.

Dar să fim cu pază, incetșor
Să pașim inainte,
Cu luare-aminte
Până la isvor!

Frosinița.

Zamfirița! nu-ș ce am, dar nu mi-i bine.

Zamfirița.

Aibi curaj, și vino după mine!

Frosinița.

O nu! nu! eu mai degrabă voiu
Să me 'ntorc inapoi!

Zamfirița.

Nu fii copilă, aibi bărbăție,
Vin aici la apă să ne uităm,
Căci aste unde or să ne fie
De-ajutor.

Frosinița.

Nu voiu. Să ne'turnăm!

Zamfirița.

Dar *Frosinița* . . .

Frosinița.

Nu voiu, mi-i frică,
Și al meu sânge-l simt clocotind;
Simt că inima mi se despică
Și-aud plămâni greu găfâind.

Zamfirița.

O *Frosinița*. nu fii copilă.
De-atăta lucru să te 'nspăimânți.
Vino cu mine, nu-ți fie silă . . .

Frosinița.

Tremur!

Zamfirița.

In van inima-ți frământă!
Ca să vezi însă cât ești de slabă,
Me duc eu numai ici la isvor.

Frosinița.

Du-te; te-aștept, eu, colea pe erbă.

Zamfirița.

Me duc să-mi spue despre-al meu dor.

(*Zamfirița* se apropie incet de isvor și-și aruncă o privire intr'
ênsul.)

Voi unde albe, isvor de taină,
Și tu o! țin, chip pré slăvit,
Venind la tine in astă haină
Arată-mi dragul ce mi-i ursit!

(După o riturnelă lugubră, vocea slabă a lui *Alesandru* se aude
respunzând.)

Vocea.

Ursitul teu il vei vedé
Când mieșul-noșii va sună . . .

Frosinița și *Zamfirița*.

O! . . . ce glas pètrundètor! . . .

Zamfirița.

Sunt impètrită!

Frosinița.

Simt că mor!

(*Frosinița* se clătină; *Zamfirița* vine la ea și o sprigină. In acest
timp *Iorgu*, imbrăcat țărănesce, vine prin fund, cu un costum
sub braț, merge in vârful degetelor la *Alesandru*, și vorbesce cu
jumătate voce.)

SCENA VI.

Alesandru, *Iorgu*, *Frosinița* și *Zamfirița*.

Iorgu. Êtă-me-s indèrèt.

Alesandru. St! nu vorbi tare . . . étă-le-s colé.
Incercarea a început . . .

Iorgu. De minune! N'a-ți straele tale; imbracă-le îngrabă!

Alesandru. (Incet, disparând sub crengi.) Iți mulțămesc.

Zamfirița. Frosinițo! Frosinițo! fii mai curagiosă! Nu te teme, căci nu ni se poate întâmpla nimic rău nici primejdios . . .

Frosinița. O! Dămne! Dămne! cine m'a pus pe mine să fac astfel de copilării . . . Ce nebunie, Zamfirițo; haide să ne întorcem mai bine! . . . Uite . . . s'ar păre că frica îmi trece cu încetul . . . chiar simt bine că nu-mi mai e frică . . . dar totuși voiu să încetez cu astfel de lucruri . . .

Zamfirița. Și de ce nu vrei, Frosinițo?

Frosinița. Vezi tu, soro dragă, trebuie să lăsăm ca soarta să-și urmeze drumul ei fatal înainte . . . Noue nu e dat a afla tainele naturii . . . nu trebuie să le scim . . .

Zamfirița. Nu mai începe acum cu filosofii și precepte morale, de cari ne-am îndopat sufletul îndeajuns prin pension. Lasă incolo toate prejudițiile omenilor înțelepți, și noi, care de-ocamdata, drept vorbind, mai ales aici la țară, n'avem alt ce face și nici cu ce ne distră, putem să ne pierdem câteva minute, legănându-ne în dulcele visuri ale idealului, mai ales într'o noapte așa de splendidă ca acésta . . . pentru a căută să ghicim seu să întredărim micile noastre dorinți sufletești . . .

Frosinița. Glumesci . . .

Zamfirița. Ba nici de cum; ai pute tu negă, că în fundul mimei tale, nu există o sémăntă cât de mică, a unei pasiuni iscate, poate fără știința seu fără voința ta? O! acest lucru nu e după vrerea omului nici odată. Când nu l'ai voi mai mult, atunci te cuprinde mai cu putere; când vrei să fugi de el, el îți împiedică calea; și, ăr, de multe ori când ai voi să te apropii de densusul . . . el dispăre de dinainte-ți, întocmai ca o umbră la lumina soarelui, ca o nălucă la cântecul cocosului . . .

Frosinița. Intr'adevăr, Zamfirițo, tu îmi vorbești niște lucruri cari me mișcă adânc. Nu știu decă acum e momentul și locul nimerit de a-ți vorbi, dar ț-o spune totuși . . . Ei da, iubesc . . . etă un cuvânt mult mai lămurit de cât tot discursul teu de convingere ce mi l'ai făcut. Dar, tocmai pentru acest cuvânt, me simt mai tristă, mai jignită în mima mea, mai neîndemânatică, mai sficiósă . . . căci la ori-ce pas, cuvânt seu privire a mea, me tem ca fie-ce obiect ce me incongióră, fie-ce plantă, aer seu undă . . . să nu destăinuiescă lumii întregi acésta pasiune, ce-aș vré să-o innec în sufletul meu, ca nimeni altul . . . și nici chiar eu de-ar fi eu puțință, să nu pronunț numele ei . . .

Zamfirița. Dragă Frosinițo . . .

Frosinița. Aș vré mai mult decât ori-cine să știu tot viitorul ce me așteptă; aș vré să știu, decă iubirea acésta poate găsi un ecou în sufletul aceluia pe care ea l'a ales . . . seu decă nu e numai o amăgire, o vedenie peritoare, ca și acei nori ce apar albi pe cer în timpul secetei fără să lase a bură un strop de apă din ei . . . Me întreb de multe ori singură? . . . Avea și prin somn aș vré să cer sfatul tuturor ce zăresc înaintea ochilor . . . să întreb pe toți . . . pe natura întregă . . .

Zamfirița. Și acum . . .

Frosinița. Și acum, etă că nu îndrăznesc . . . Mi-i témă, că decă dintr'un vis atât de dulce ce l'am conceput numai din niște simple priviri . . . dintr'un singur suris, eu m'aș tređi, ș-aș vedé o realitate desamăgitóre, crudă . . . o! mi-e témă, c'aș fi cea mai nenorocită din lumea întregă, și după celelalte nenorociri

ce le-am îndurat cu prisosință până acum . . . mi-e témă, ău, c'aș disperă de totul . . .

Zamfirița. Scumpă Frosinițo! Tu ai încă o minte de copilă, și sfaturile mele, pôte cu greu te-ar puté convinge. Dar nu ca un lucru hotărîtor, — nimic în lume nu pôte fi sigur și neschimbat, — ci numai ca un ce pentru . . . pentru distrația noastră, ca un vis efemer al unei seri de véră, noi putem să ne îngăduim, mici curiosități de câteva minute, fără ca ele să pótă a ne atrage vre-un rău . . . (Se aude în orchestră sunând mieđul-noptii.)

Zamfirița.

Auđi mieđul noptii sună,
Sus pe cer luce-alba lună.
Haide Frosinițo, haide la isvor,
S'auđim intr'ensu-al nostru dulce dor!

Frosinița.

O da! me simt mai în putere . . .
Merg!

Zamfirița.

Vin?

Frosinița și Zamfirița.

Dela ăină vom cere
Să ne spuă bine
Tot ce suferim,
Și 'n ursită cine
Noi o să iubim!

Vocile lui Alesandru și Iorgu.

Mieđul noptii a sunat,
Luna sus a luminat;
Și voi drage copiliți
Spuneți, spuneți ce doriți?

Frosinița și Zamfirița.

Dorim a sci
Cât vom trai?

Vocile lui Alesandru și Iorgu.

Voi veți trai,
Cât veți iubi!

Frosinița.

O! ce prevestire!

Zamfirița.

Dulce nălucire!

Frosinița și Zamfirița.

Dorim a sci:
Ferice-om fi?

Vocile lui Alesandru și Iorgu.

Ferice-ți fi,
De veți iubi!

Frosinița și Zamfirița.

Dar de-om iubi,
Iubite-om fi?

Vocile lui Alesandru și Iorgu.

De veți iubi,
Iubite-ți fi!

Frosinița și Zamfirița.

Ce dulce prevestire,
Frumosă nălucire!

Frosinița.

Simt inima-mi bătând
De fericire!

Zamfirița.

Simt sufletu-mi săltând
De 'nveselire!

Zamfirița și Frosinița.

Dómne! Dómne! te slăvim!
Dómne! Dómne! -ți mulțumim!

Zamfirița.

Frosinițo! hai să vedem
Ursiții noștri . . .

Frosinița.

Haidem!

Frosinița și Zamfirița.

Țina-acestui tainic isvor
Arată încă al nostru dor.
Vrem să vedem ai noștri ursiți!

Vocile lui Alesandru și Iorgu.

L'a lunei rađe . . . in albe unde . . . priviți! priviți!

(Alesandru și Iorgu ridică capetele pe de-asupra pietrei, în căt figura lor se reflectează în lacul isvorului; Frosinița și Zamfirița se apropie de lac, se aplec spre el, privesc, apoi dau un țipet.)

Frosinița și Zamfirița.

Ah! (Tremurând se îndepărtază).

Frosinița.

E 'ntr'adevăr, Alesandru! al meu iubit!

Zamfirița.

E Iorgu! da, e el! e Iorgu, al meu dorit!

Frosinița și Zamfirița.

O! ce infricoșare . . .
Și fericire mare!
Pe cei ce i-am iubit
De ceriu ni s'a ursit!

Alesandru și Iorgu.

(Viind în scenă.)

Pe cei ce i-ați iubit
De ceriu vi s'a ursit! . . .

Frosinița și Zamfirița.

Ah!

Alesandru și Iorgu.

De-i adevărat

Și de nu ne-am înșelat
De cu dreptul ne iubiții . . .

(Se pun în genunchi.)

Să nu mai tăgăduiți!

Frosinița și Zamfirița.

Dar cum se pôte! prin ce 'ntemplare?

Alesandru și Iorgu.

Așă vră țina acésta mare
Ce stăpănesce acest isvor,
Care ascunse al nostru-amor!

Toți.

Intemplare fericită
Inima ne-a fermecat;
Țina noastră de ursită
Dorul nostru ați ne-a dat!
Er acest isvor iubit
Peptul ni l'a recovit.

Frosinița.

Alesandre, te rog spune
Cum se 'ntemplă-așă minune?

Alesandru.

Frosinițo mult iubită,
Ast isvor ce curge lin
Mi-a spus dorul ce palpită
Nădușit într'al teu sin.

Și ca să găsesc mijlocul,
L'al teu dor ca să respund,
Mi-am ales colo eu locul
Sub isvor să me ascund!

Frosinița și Zamfirița.

Erați voi?!

Alesandru și Iorgu.

Da, chiar noi!

Frosinița și Zamfirița.

Erați voi?!

Alesandru și Iorgu.

Eram noi;
Căci veți sci c'altă ursită
Pe pământ nu veți găsi,
De căt inima iubită
Ce ve spune . . . de-a . . . iubi!

Iorgu.

Și eu dragă Zamfiriță
Ferice-s de-amorul teu!

(a parte.)

Toțiși bruna Frosinița
Mi-ar fi fost mai pe place, de..!

Toți.

Dar dec' a noastră iubire
Astăzi s'a mărturisit,
Dec' a noastră fericire
Ast isvor ne-a implinit . . .

Să cântăm

Să-i urăm:

Țile lungi și pline,
Unde albe, line

Ană dulce, nesecată
 Tot din rouă adunată,
 Și 'n veci s'adape, acest isvor
 Ori ce suflet iubitor!
 In fie-ce an
 La isvorul lui Dan,
 Să ne adunăm
 Și să îi urâm:
 Dile lungi și pline,
 Unde albe, line . . .
 Da! in fie-ce an
 Să ne-adunăm,
 Și să cântăm
 Și să urâm
 La isvorul lui Dan!

(Cortina cade.)

N. A. Bogdan.

Despre operele de arte.

— Plăcerea ce ne face privirea ori auzirea lor. —

(Urmare.)

Facultatea intipuitoare, când idealizează ceva, respinge toate trăsăturile accidentale, tâmplătoare ale obiectului de idealizat, și păstrând numai semnele lui esențiale și cari pentru cunoșterea genului sunt inomise, in modul acesta formeză o iconă perfectă, curățită de toate greșele și defectele naturei individualii. Oare însă arta poate ca să o facă acesta totdeauna? Vom aduce un exemplu.

Vecinul nostru vrea să i se facă portretul și chiumă un pictor. Fisionomia lui ar fi de suferit, decât nu i-ar diformă fața un negel urit. Vine artistul idealizator, și ce face? Inainte de toate se apucă și omite acel escrescăment urit, și fără indoiele acum și prin asta fața vecinului devine mai fără erore, mai frumoasă, mai perfectă și mai ideală. Dară acesta încă nu e destul; ci tot din asemeni cause nasul lui cevași pre măricel se croesce după proporțiunea nasului lui Antinou, fața rotundă capeta formă mai regulată ovală, și așa bucată de bucată omițându-se au corigându-se, sërmanul nostru vecin se scote și desvesce din toate trăsăturile sale individuali, eră pictorul, avere-ar chiar penelul lui Gerard, depinge ce e drept o iconă frumoasă, un tip plăcut, care însă nu e al vecinului.

Așa este, — ne vor reflectă adversarii, — dară acesta nu e modul de a depinge și face portrete. Chiar astă reflesiune și obiecțiune o doriem; căci cu asta trebuie să se concedă și acea, că portretul nu trebuie și nu e iertat să se idealizeze. Și cu toate aceste până acum încă un singur estetic n'a cutezat să eschidă din șirul operelor de arte clasicele portrete ale lui Van Dyck ori Rembrandt, portrete, cari imită natură fidel până la trăsăturile cele mai neînsemnate. Când Tițian depinse portretul lui Carol V, scopul lui n'a fost de a personifica intr'ensul ideia unui politic ambițios, astut și vulpenos, ci de a produce un atare op, al cărui privitor despre trăsăturile dîsului principe atât corporali cât și spirituali, intru cât ceste din urmă pot străluci prin cele dintei, să-și potă și după sute de ani formă o imagine așa de credincioasă și vie, ca și când ar ave norocirea de a vedé față la față pe acel bărbat renumit.

Mai incolo operele de arte își ieau de obiect nu numai lucruri vizibili și supuse simțurilor noastre trupesci, ci foarte adese-ori și porniri, aplecări și pasiuni,

precum sînt jalușia, avaria, amorea, ambițiunea șcl., ba și concepte mintali, sentințe morali, maxime și alte asemeni; in care ultimă privință memorăm dinfire cei mulți pe Anglesul Pope și pe Horatiu. Intrebăm acum: in ce mod se pot acestea idealisă? Mai mult: areteni-se o tragedie seu ori-ce altă poemă, in care cutare pasiune să fie propusă atât de viu și perfect, încât aceea să nu fie fost veștă mai viu și mai perfect pe scena adevărată a lumii și vieții? Aici dară necum mai sus, ci nici măcar intr'un rang nu stă arta cu natura; și decât pe Othello il privim in viață cu uimire fiorosă, eră pe scena teatrală cu delectare, cauza acestor simțeminte diferite nu este idealisarea.

In fine trebuie să recunoșcem și aceea, că de vom cumpeni bine descrițiunea idealului dată in cele de mai nainte și vom voi să remănem consecinți, o definițiune bună filosofică vom trebui să o considerăm de cea mai perfectă operă de arte.

Cu toate aceste și-ar forma și ar ave o părere foarte greșită cel ce din cele mai sus desfășurate ar trage consecința, că noi am fi voind să eliminăm idealul din estetică. Departe de noi așa ceva! Negăm numai, că teoria idealisării ar fi fiind aceea chiază generală, care să ne deschidă toate ascunsele și secretele belezor-arti.

Opiniunile propuse sînt cele mai însemnate, cari până aci se nevoiră a respunde la intrebarea din discuțiune. La diatribele, gole de idei acurate și determinate, ale multora, cari, invăluți in aburii amețitori ai Phythiei, oracolele lor intunecate și-le predică cu cuvinte au neintelese au ambigue, ținum mai cu svat a nici nu reflectă.

Cui lecta potenter erit res:

Nec faciundia deserit hunc, nec lucidus ordo.

Cumcă teoriile amintite nu sînt indestulitoare spre a deslegă nodul, cauza acestei zace poate azolo, că până acum însușirile, cari fac peculiaritatea artei, le-am căutat pre de tot obiectiv seu adeca in însuși obiectul artei; acest mod însă e mod empiric și pipăitor, carele nici odată și in nimica nu ne pôte da certitudine deplină. Să întorcem drept'acea lucrul, și decât sorele nu vré să se invêrtescă in giurul nostru, să pornim la cale pământul cu Copernic. Deora-ce delectarea, ce ni-o cășună operele de arte, o esperiăm totă și cu totul numai in noi, să cercetăm mai de-aprôpe impresiunea aceasta, să desfășurăm și tranșăm singuritele simțeminte, ce o compun, și obiectul, care va fi in stare a stêrni in noi aceste simțeminte, să-l investim fără șovăire cu glorioșul nume de opera-de-arte.

Așa dară să cumpenim serios și strict diferența, nu mai mult dintre obiecte, ci dintre impresiunile, simțemintele și reprezentațiunile produse de obiecte.

Să luăm ca de exemplu foarte simplu un arbore, carele nu se destinge nici prin frumuseța, nici prin raritatea, nici prin forma sa neindatinată. și să luăm totodată o imagine fidel depinsă a aceluiasi arbore. Aste doué cădend sub simțurile noastre, facultatea noastră comprehensivă își formeză despre fie-care câte o reprezentațiune și pe aceste le comunică sufletului nostru. Prima reprezentațiune ne lasă cu totul reci, fără nici o escitațiune, eră a doua ne face o impresiune plăcută și suavă. Măcar că un arbore depins neputend fi nici odată așa de perfect ca arborele din natură, iconă ce-luia formată in sufletul nostru așisderea va fi mai defectosă decât a acestuia. Pentru ce e totuși mai eficace impresiunea celui depins? Ecă pentru ce:

Formarea reprezentațiunii seu iconii arborelui din natură sufletul nostru o operéză și efeptuesce ôreșcum in mod pasiv și fără de a sci, întocmai precum părțile interne ale corpului nostru efeptuesc și esecută fără

Năluca.

voia și simțirea noastră operațiunile lor necesare pentru susținerea vieții animalice, și palpitarea inimii noastre numai atunci ne cauzează delectare, decât pornirea și pasiunea noastră aprinsă pentru obiectul iubit o face să bată mai repede. Inșe în cazul al doile operarea acesta învojunțară și p'aci mecanică nu e de ajuns. Când ne uităm la obiectul depins, spiritul nostru nu numai despre copia propusă vré să-și facă o imagine, ci propriaminte despre acea realitate originară, care servit drept prototip și model copiei. Spre acest scop facultatea imaginativă seu fantasia e necesită a-le asemănă pe amândouă, defectuositățile esecutării și propunerii din copie a-le suplini, și est-mod a formă despre obiectul original o iconă corespundătoare, adevărată.

Aste condițiuni și impregiurări esistând la fie-ce operă de arte, asertul nostru îl generalisăm și dicem, că delectarea, ce provine din vederea ori auđirea opelelor de arte, o cauzează acea activitate voluntară a sufletului nostru, care, întregind trăsăturile opului de arte cađător sub simțurile noastre, iș face și crează sie o icona perfectă.

Quid dignum tanto tulit hic promissor hiatu?

Ca și când am auđi pe mulți dintre cetitorii acestor șire exclamând: E bine, dar acesta e chiaea atât premărită și gloriificată a Elisului? Acesta e acel spirit misterios până acum necunoscut, ce însufleșce nenumeratele cap-d'opere, cari indulcesc și fac plăcută viața? Un lucru atât de simplu fece din Homer obiect al admirațiunii de trei mii de ani a lumii? . . . Cetitorii dreți și iubitori de lumină sunt rugați a-și pune puțin la o parte desprețul, și numai după precumpenirea următoarelor reflectări a-și rostii asupra-ne judecata și sentența.

Inteiu: admirațiunii îi plac proprietăți misterioșe, necuprinse, trecătoare peste minte și natură; mintea scrutătoare și investigătoare și înțelegința crescândă a genului omenesc poftesce concepte și definițiuni acurate, comprehensibili și cari să consune cu legile deja cunoscute și prin esperiința seclelor confirmate ale naturii cum și cu știutele facultăți seu puteri ale sufletului. Tóte speciile de științe iș primiră cel mai mare impuls din acea și prin acea, că se reduseră la cause esplicative simple și de înțeles. Fisica iș estinse numai de atunci așa de mult dominațiunea, de când iș aședă tronul pe fundamentul simplu al greutății. Chemia, lăpędând phlogistonul misterios și carele sta în contradicere cu alte însușiri ale materiei, începă a progresă repede. Helvețiu, acel speculator rigid și rece, dar carele plin de simțeminte călduroșe se străduiă a înaintă luminarea conșoților sei omeni, cu al seu „mister a tóta lumea“, érá proclétel Lucretiu cu „primos in orbe deos fecit timor“ subministrară ocașiune spre a separă din cele doue științe ceresci ceea ce e numai pămēntesc și omenesc, și preparară schele lui Kant, ca acesta să edifice religiunea pe temelul nesguduibil al moralității. Un fenomen notabil și până acum neesplicat al timpului nostru, magnetismul animalic, atunci va căștigă pe partea sa tóte capetele deștepte și bine cugetătoare, decât amatorii lui presentii, punēnd la o parte conceptele și definițiunile lor trase din nuori și neînțelese, iș vor urmă scrutările pe calea bătucită a fisice și psihologiei. Semnele principale a ori-ce teorie adevărată, acceptabilă și de folosit sunt unitatea, simplitatea, claritatea, adevărătatea; și cel ce, vrēnd a întrebuiință aserțele noastre, va să le adevērēscă mai întēiu prin acesta petró probătoare, cu mulțămire și indestulire va constată aplicabilitatea lor la tóte casurile ocurinți.

A doua: mai că nu ținem de lipsă a face obser-

varea, că asertul nostru n'are acel înțeles, ca și când impresiunea cauzată de miile de cap-d'opere diverse ar sta numai și numai din descrisa operațiune simplă a sufletului; din contră dēnsa mare parte e amestecată cu multe alte simțeminte. Dar cu tóte aceste ea e o atare arterie de viață, care percurge întreg corpul belei-artii, și unde ea nu ar ajunge și perveni, acel membru este de lăpēdat, este nedemn de a ne pretinde și usurpă venerațiunea sub numele mințit al unei cap-d'operă.

Dominiul belei-artii este o vale desfētătoare, pe care în tóta lungimea ei o infrumșetěză un riu cristalin. Valea acesta pe alocure a investitu o natura cu tóte frumșețile și amenitățile sale: stānci de formă bizară, lunci romantice, vegetațiune luscuantă atrag asupra-și ochii noștri schinteiători și așa dicēnd îmbētați de bucurie, și numai căutând cu grijă dām peste riurelul ascuns cu modestie la rădēcina florilor și tufișelor dese. Într'alt loc éráși se estinde și se lătesce valea, și apa măiestatic undulătoare și decurgătoare a rifului crescut și lățit forměză aprópe singurul ornament al șesului fecund, dar neted.

Trebue deci să se găsēscă în fie-care operă de arte proprietatea, însușirea, ce se póte derivă din conceptul dat și din definițiunea dată mai sus. Se și găsēsc dēnsa a:vea și în realitate: cólea în mod bătător la ochi, încât e cu neputință a nu o recunósce; colo inșe pitulată în intunerec și așteptând cercarea noastră îngrijată, fiind că e ascunsă de alte farmece, cari ocupă și dominěză în mod mai eficace simțurile noastre. Dară în tot cazul dēnsa e acel suav suris al Melpomenii, de care plenipotențiată estetica primesce întreaga operă respectivă la sinul seu numesc.

(Va urmă.)

Dr. Grigoriu Silași.

Agata Bărsescu.

vui fericirea de a asistă la câteva din reprezentațiunile ce dra Bărsescu dădu în Cernăuți. S'a vorbit indestul de tóte diarele romānesci ca și străine de calitățile netăgăduite ale acestei tinere artiste dramatice, și, pe lângă descrițiuni în prosă, „Familia“ a prezentat cetitorilor sei și portretul trei Bărsescu. Impresiunea orbitóre ce toți romānii o simțiră la prima vedere a jocului artei romāne, provocată atât din mândria nēmului nostru, cât și din diferința ce observăm dela actorășii din țera noastră până la o artistă *internatio-nală*, acesta impresiune punēnd-o puțin la o parte, după câtva timp de reflesiune, ne credem datorii, a arētă, — așa, bine înțeles, după cum e credința noastră, și „părerea noastră critică“, pentru ca astfel, să nu ni se póta dice de cineva că optimismul ne innēcă cuvintele, și că, tóte acele laude și osanale aduse artei romānce, ar fi vrednice de pus la carantină.

Cu ochiul cel mai imparțial, mai sever chiar, judecată, dra Bărsescu, pentru ori-și cine, intrunesc mai întēi de tóte, calitățile unei „artiste de elită“. Talentul seu de interpretațiune e desvoltat în mare grad. Fiecare rol, ce dsa jócă, posedă coloritul lui propriu, sub care persóna interpretatorului dispere complectaminte. Acest merit este unul din cele mai rare, din cele mai anevoioșe. Sânt actorii celebri, pe cari îi aplaudăm cu mâni, picioare, și suflet chiar, când îi vedem apărēnd pe scenă, îi aplaudăm inșe personal, pe Salvini, seu pe Pezzana de exemplu. Vedem în „Othelo“, în „Hamlet“, în „Machbeth“ pe celebrul Salvini, debutând într'un mod strălucit, și-l aplaudăm pe el, pe actorul ce re-

presintă tipurile citate. ér nici cum pe „Othelo“, séu pe „Hamlet“, pentru motivul, că modul, *splendid*, cu care acest Salvini reprezintă rolurile sale, ne face veşnic totuşi, să-i zerim persóna lui proprie, să-i admirăm calităţile-i de artist proprie, cari însă nu se transmit, nu se infiltrează în creaţiunile sale scenice.

Cu dra Bârsescu lucrul nu e tot astfel: Odată cortina ridicată, actriţa, româncă, societara teatrului imperial vienez, individualitatea completă a Bârsescăi s'a nimicît, şi în locul ei a răsărit o „Hero“, o „Klärchen“, o „Luisă“. Nu mai auzim vocea ciselată şi măestră a unei semene a noastre, ce a urcat scândurile unei scene, pentru a ni jucă o piesă, a ni reprezintă o inchipuire. Găsim creaţiunea imaginară a autorului dramatic, luând viaţă, prin suflarea şi impulsivitatea ce i-o dă actriţa, suflare şi impulsivitatea cari trecând dela individ la tipul dramatic, lasă pe cel întei cu totul secat de ori-ce valóre séu pond.

Aceste cestiuni sânt cele doué mari taine ce presidéză în viaţa artistică a unuia ce se devotéză cultului Melpomeniei. „A lucră individul pe scenă, séu a face ca scena şi tipurile ce el le însufleţesce, să lucreze?“ — étă ce e de desbătut! Mèrul, pare-mi-se, că nu se póte arunca, de cât acelor actori, cari se desbar de ei énsuşi când calcă pe scândurile unui teatru, pentru a se intrupă în creaţiunile literare, chemate a formă spectacolul teatral. Dra Agata Bârsescu intrunescé condiţiunile din urmă, ea are deci în favoru-i cea mai mare, cea mai bogată calitate de artistă reprezentativă.

Trecând la aménunţimi, cari în mare parte se légă întru câtva cu transformăţiunea interpretativă, găsim, că dicţiunea, esresiunea figurei, mimica şi pozele în general, sânt rezultatul pe jumétate al naturii, pe jumétate al şcolei. Ce e natură în jocul scenal al drei Bârsescu, e perfect; ce e adaus, ori cât de complet şi de lustruit este, are totuşi mirózna şcolei, se deslipescé óre-cum de întregul imaginar ce dsa creéză şi devine astfel o particularitate, decă nu jignitóre, cel puţin superfluă. Un mic exemplu: În „Valurile mării şi ale iubirii“, este o scenă în care se aduc Hero-lei doi hulubi albi, simbolul unirii şi al inocenţei. Hero îi ie în mână, îi privescé cu tótă bucuria şi gingaşia ce o inimă virgină póte să transpire. Hulubii se sbat, câte o aripă scapă din mâna copilei, ea o surprinde repede, zimbesce cu un aer victorios şi cam dojenitor, apropie capetele ambelor păsărele de buzele ei, şi le sărută cu aşă putere, cu aşă dulcétă, încât hulubaşii rămân linisçiţi, póte estasiaţi! Aci e o scenă genială, în care inima singură vorbesce, şi care face ca idealul poetic să-şi iee sborul în regiunile cele mai îndepărtate.

Vine o altă scenă: Hero cată să mângăie pe o amică a ei mahnită; ea o sfătuesce cu multă serioşitate şi-i arată calea pe care trebuie să se conducă, terminând apoi, prin un gest făcut cu degetul arétător al mânei stângi, gest care s'ar traduce prin cuvintele: „Le sama bine!“ — şi imediat după acesta, o deschidere completă a palmei, care începe a se atinge uşa şi repetat de obrazul drept al amiceii; acésta din urmă mişcare s'ar poté exprimă prin frasă: „Dar nu fii aşă de copilărosă“. Unul şi altul din aceste gesturi, dra Bârsescu le-a executat cu multă acurateţă. Totuşi, atenţiunea spectatorului fu deşteptată: erau nişte gesturi cari nu se lipiau cu celelalte, nu porniau par că din acelaş loc, din care precedentele porniseră, mirosiá a convenţional, a şcolă.

Aceste sânt numai, după cum am đis, un exemplu; dar fapte de acest fel abundéză în jocul dsale. Vedem figuri scenice pré frumoşé, executate cu tot lustrul posibil, dar cari nu au de cât meritul întocmirii, a convenţiunii artistice; vedem altele mai puţin mæs-

trite, mai puţin lustruite chiar, cari produc însă un reşimţimént îndoit în inima spectatorului, pentru bunul motiv, că ele posed un fel de fir electric, pornit şi ajuns din un ideal în altul.

Dicţiunea drei Bârsescu este de o corectitudine esemplară, însoţită de un natural fórté preţuit şi mult căutat la artiştii dramatici din ziua de aci. Prin vorba sa, tinéra artistă ese cu totul din domeniul cunoscut al debutării teatrale a aprópe unanimităţii actorilor. mai cu samă a celor provinciali. Ea fraseză şi intoneză cu cea mai deplină măsură, şi nime n'ar poté a-i găsi cel mai mic cusur la tonurile emise de artistă.

Totuşi, aci o mică reflesiune la adresa secului ce se împodobeşce: O damă posedă un colier de mărăgăritare scumpe; pe cap, pe braţe în urechi are de asemenea juvaeruri împodobite cu cele mai alese mărăgăritare . . . Credeţi că acea damă, când va fi vorba să strălucescă într'un salon, va fi mulţămítă de sine? — Nu! decă printre tóte sutele de mărăgăritare cu care va fi împodobitá, nu va avé şi vre-un diamant séu brillant, care să-i atragă o atenţiune specială, să varieze monotonia perielor. Tot aşă cu dicţiunea: fie-care cuvânt al drei Bârsescu e aprópe un mărăgăritar; îi lipsescé însă, până acum cel puţin, diamantul. Şi acest diamant se numescé în arta dramatică *elanul* dublat cu *eclatul*. Elanul şi eclatul sânt pişcurile cele mai innalte, ce, o dată atinse de un artist, acesta nu mai are necesitatea de a aspirá la ceva mai mult.

Care sânt aceste elanuri şi eclaturi? ar întrebá cineva. Cel întei, e transportul unui actor într'o lume ideala, *cu mult* mai innaltă chiar de cât noi ni-o inchipuim; este geniul ce te face să veđi splendórea cea mai nemărginită a artei interpretative. Al doilea, e ceva mai puţin de cât geniul, e ultimul termen al măestriei scenice, pe care-l pot atinge şi cei mai puţin favorisaţi de sórtă; acest mijloc de perfecţiune scenică ajunge de multe ori a suplini elanul, şi a-l înlocui chiar, când el lipsescé cu totul.

Pentru a avé aceste doué mari calităţi dramatice, ori-cine înţelege că nu fie care muritor e apt; de când lumea ţine minte a fost, până în ziua de astăzi numai o Rachel şi o Ristori, (pentru partea femeiescă), care au putut să deie drumul elanului din peptul şi creurul lor; în zilele noastre, o Sarah Bernhardt şi o Pezzana au ajuns stăpâne pe eclat; dar nimic nu opresce de a gândi, că tinéra actriţa română, dra Bârsescu, n'ar poté cât de curénd, a capará, fie améndoué, fie cel puţin una din aceste culmene ale artei; nimic nu-i lipsescé Bârsescăi póte, decăt să i se mai deschidă porţile lumii întregi, a lumii *diveritate*, pentru ca, din diversitatea acestei lumi, ea să póta culege flori de tóte miróznele, de tóte colorile, pentru a-şi formá marele-i buchet de artistă genială.

O călătorie de doi-trei ani în Italia, patria focului romantic, apoi un studiu serios în Franţa, vatra perfecţiunii artistice, ar completá tóte lacunele ce încă se simţesc în tinéra debutantă dela teatru de curte vienez, lacune provocate în mare parte şi de şcolá teatrală aşă numita *germană*, care posedé multe lipsuri şi multe greşuri mai ales întru cât privescé dicţiunea. O frecventare şi studiere a tuturor şcolilor dramatice europene póte da ultimul lustru acestei artiste, deja admirabilă.

N. A. Bogdan.

Dra Carlota Leria in Cernăuți.

Astăzi la 4 martie st. n. s'au împărțit afișurile germane pentru concertul dșorei Carlota Leria, împreună cu o notiță biografică, de Eugeniu Meședer.

Concertul va avea loc într'a 7 l. c. in localitățile societății filarmonice germane. Programul concertului este: 1. Ah! forse è lui che l'anima, arie din opera „Traviata” de Verdi, dșora Carlota Leria; 2. a) Nocturne, b) Ballade, de Chopin, dl E. A. Veitsecker; 3. a) Gretchen am Spinnrade, Schubert, b) Abendlied, Schumann, dșora Carlota Leria; 4. Rigoletto Paraphrase, de Liszt, dl E. A. Veitsecker; 5. a) Serenadă de Gounod, b) Thème et variations de Proch, dșora Carlota Leria.

Pentru notița-i biografică scótem din foi române și francesc și din notiță dlui Eugeniu Meședer următoarele:

Dșora Carlota Leria e născută in Iași și atrase ca copilă tineră admirațiunea Iașienilor. Regina o trimise la Paris spre a se desvoltă, unde făcú studiile sale la dómna Paulina Viardot. De acolo plecă la Milano spre a urmá studiile musicale la profesorul renumit Sangiovanni.

Sangiovanni o angajă după terminarea studiilor sale la opera italiană din Milano. De aci trecú la trupele de opere din Novara, Brescia, Geneva, Cremona, și Nizza, până ce in urmă fu angajată la opera italiană a teatrului regal „Convent-Garden” din Londra, unde jucă împreună cu celebritățile europene: Patti, Lucca, Tremelli și Nilson.

După atâte succese fu denumită dșora Carlota Leria cântăreța curții regale din Viena și regina română, protectórea ei, cere, ca in totdeuna, când se rentóree dșora Leria in țeră, să dea câte o reprezentăție. Așá debută cu mult succes in Iași. Nainte de asta a dat mai multe concerte cu mare succes la Kiew și Odessa in Rusia.

Acésta e a doua Română renumită, ce in decurs de o lună vizităză orașul Cernăuți. Ne rămâne încă vizită dșorei Elena Teodorini și atunci vom puté dice, că am vėđut celebritățile nóstre artistice.

Dionisiu O. Olinescu.

Serisori teatrale din Paris.

(Comedia Francesă. Autori clasici și moderni. Piese ce se reprezintă la Comedia Francesă. Regii tragediei și a comediei)

„La Comédie Française” datéză dela anul 1680. Deja pe acel timp Franța erá înalțată in cultură, industrie și arte. Inainte de a se pune pétra fundamentală a acestui măreț templu, se aflau in Franța trupe ambulante, intre cari „L'Histoire du Théâtre en France” citeză trupa ilustrului scriitor și artist Paquelin cunoscut supt numele de Molière.

Operile acestui autor nemuritor se reprezintă adic cu cea mai mare severitate, ingrigire și sfințenie, publicul cel cult și instruit al Parisului alérgă in totdeuna fără a osteni să audă aceea ce a scris Molière, actualii regi ai comediei ca Got, Delaunay, Maubant, Worms, Coquelin, Mounet-Sully și alții, păstrează gesturi, atitu-

dini, și dictiune moștenită din generațiune in generațiune de urmașii lui.

Am avut ocașiunea, domnule Redactor — póte unica in viéta mea — a vedé serbătorindu-se la acest teatru in ziua de 15 ianuarie 1885, a 263-a aniversare a nasterii lui Molière. S'a jucat „Le Misanthrope” și „Le malade imaginaire”. La astfel de ocașiune tóte ro-lele din piesă sânt susținute de primii artiști. Atât jocul lor elegant, dictiunea clară și retundă, naturală, cât și veritatea, scumpetea și originalitatea costumelor, a decorurilor, și chiar a celor mai neînsemnate accesorii de teatru, e ceva uimitor!

E fórté greu pentru mintea și inteligenta cea mai ageră a descrie tot ce posedă ca artă și talent așá numita Comedie Francesă, care se mai numesce și „Casa lui Molière” și cu drept cuvânt pórtă titlul de primul teatru din lume.

Am avut ocașiunea să vėd astă tómnă trecend prin Pesta, la Teatrul Național maghiar, reprezentându-se „Le Malade imaginaire”. Nu voiu să me ocup de limba lor; o cunosc fórté puțin . . . voiu numai să le spun pe scurt, că: „E departe griva de iepure”. — Cu tóte astea merită tótă lauda, cel puțin au bunăvoința, dau din mâni ca să iese la liman. Am vėđut cu tóte astea chiar la dēnșii piese reprezentate cu mult succes, intre cari ve voiu citá pe „Bertrand și Ratou” de Eugène Scribe.

E de remarcat că in teatrul din Pesta se jócă numai lucruri clasice, intre cari ocupă primul rang scrierile autorilor lor pe urmă traducerile autorilor celor mai renumiți. Pentru operete și piese populare au un alt teatru.

Dar . . . pe scena teatrului nostru național din Bucuresci, se jócă ferii scárboșe și operete frivole. Un teatru care suge pe an din spetele unui biet popor peste 200,000 fr. pentru ca să nă reprezinte „Boocacio” și „Roza magică”! Ce rușine! Din când in când bietul Manolescu mai ridică capul cu câte ceva clasic, dar . . . il rătéză curend!

La Comedia Francesă am mai avut ocașiunea să vėd reprezentându-se clasicismele ilustrilor Voltaire, Racine, Corneille, Regnard, Destouches, V. Hugo, etc. și anume: Le Cid, Cinna, Amphytrion, Phédre, Le Misanthrope, l'Avare, Le Bougevis Gentilhomme, Polyeucte, Britannicus, Les femmes savantes, Merope, Fausse Agnes, Zaïre, Andromaque, Fourberies de Scapin, Horace etc. Nimic nu lasă de dorit, dela primul artist până la ultimul debutant totul merge in perfecție. Singur la Burg-teatru din Viena am mai vėđut o asemenea ingrigire; și ințeleg deci, că alérgă tineri debutanți din tóte părțile lúmei ca să asculte, să ia notițe și să se lumineze pe viitor!

Ore nu s'ar puté face și la teatrul nostru un început mai serios? Să fie cauza remănerii lui in urmă, intrigile culiselor? Esistă in tóte părțile astfel de intrige, dar se potolesc fórté iute, mai cu sémă aci. Do vedá Sarah Bernhardt, care in urma scornirilor infernale, fiind silită a părăsi casa lui Molière, astăzi se hrănesce într'un teatru de mâna a 3-a și a 4-a.

In una din scrisorile viitoare me voiu încercá a deslegá acésta enigma.

Pe lângă operile clasiceilor morți se mai jócă cu succes neobosit clasicismele bėtránului V. Hugo, părintele poporului și al libertății. Tot ce a scris acest om, a scris pentru libertatea popórelor: Le Roi s'amuse, Hernani, Ruy-Blas, Marion Delorme etc. Vai! Tóte aceste piese de prima valóre literară și instructive secolului in care trăim, lipsesc din repertoriul teatrelor din

Viena, Berlin, München și alte teatre de primul rang, s'au revoluționare. Mi s'a întâmplat chiar mie astă toamnă când am trecut prin Viena, unde am dat o serată declamativă, am fost oprit din ordinul ministrului de poliție să declam un fragment din „Hernani” (actul IV) ce-l anunțasem. Nu me miră astă, căci cât p'aci să me oprască a recita și balada „Mihnea și Baba” alui Bolintinean, decât comisarul care imi făcea censura pieselor n'ar fi sters frasa :

Când reii fac planuri, cum au a rețin
In barbare lanțuri, poporul gemând.

Acum doi ani, imi aduc aminte, când Manolescu părăsise Teatrul Național, și cu noi vre-o câțiva tineri adăpați de idei mai liberale, nepătrunși cum eram pe atunci de intrigi și infamii, voiam să fondăm „Mica Comedie Română” într'un teatru particular, și cu totul lipsit de spriginul guvernului. Am început cu „Hernani”. Publicul avea multă simpatie pentru junele și silitorul director, dar ce să-i faci? . . . Teatrul fiind situat într'un cartier al capitalii ai cărui locuitori alergau totă ziua ca să câștige o bucată de pâine, în curând a trebuit să facem bancrută.

Termin deocamdată l-a scrisore, anunțându-ve că în presinte se joca la Comedie „Denise” noua producțiune literară a lui Al. Dumas fiul. Se joca pentru a 34 oră, cu un succes enorm. Fôrte anevoie găsesci un bilet, fie chiar pentru amfiteatru (galerie).

La prima reprezentațiune a asistat mai multe celebrități: V. Hugo, Gounod, Ambroise Thomas, Massenet, V. Sardou, toți venise să aplaude scrierea ilustrului lor confrate și coleg. Președintele republicei franceze a primit după actul al III, care este forța piesei, pe autor în logea sa, și l'a felicitat fôrte cordial. „Denise” este o scriere din viața actuală socială. Rolele, cari tôte sunt principale, sunt jucate de cei mai buni artiști.

La prima ocașiune ve vom descrie suțetul piesei, jocul artiștilor, și căldura cu care a fost și sunt primite ideile autorului, cum și indignarea publicului cătră acei ce calcă datorile legii sociale. Nu mai puțin adevărat este, că la succesul piesei a contribuit fôrte mult și evenimentul ce s'a întâmplat cu dôamna Clovis Hugues, acea care a tras 6 focuri de revolver în calomniatorul Morin. Tôtă lumea a aplaudat verdictul juraților achitând-o!

La revedere!

I. C. Lugoșian.

Academia Română.

— Sesiunea generală din 1885. —

II.

Mai înteu avem să îndreptăm o informațiune greșită din nr. trecut. Sesiunea n'a fost deschisă de regele, ci de membrul Em. Bacaloglu.

Pân'acuma Academia a lucrat în secțiuni, în ședințele plene nu s'au petrecut încă lucrări mai momentose.

Pe considerațiunea, că cea mai mare parte din membrii la ora regulamentară prevădută prin statute sunt ocupați în corpurile legiuitoare ca membrii său ca ministrii, se schimbă orariul ținerii ședințelor și se adoptă propunerea dlui Maiorescu, ca marți, joi și sâmbătă să se țină ședințele dela ora 9 dimineața, ér în celelalte zile la ora 1 p. m.

Dl Alecsandri arată, că dnia lui fiind posesorul unui odor fôrte prețios, pe care-l are dăruit de Maj.

Sa regina, reprezentând un pergament pe care Maj. Sa a scris cu însași mâna sa cu litere gotice poesia cunoscută cu titlul de: „Concertul în luncă” și ilustrată cu mai multe vignete artistice, ce caracterisă înaltul seu gust estetic, — și având necesitate de a se absentă din țară, în temerea de a nu se perde, rógă pe Academie să-l primescă în depositul seu provisoriu. Se primesce cu mulțumire.

Se comunică din partea dlui colonel A. Costiescu un numer de 12 esemplare fascicule intitulate: „Echelul grafometru” etc. însoțite de instrumentul relativ, cu cererea ca să se aibă în vedere la premiul Lazăr. Se decide a se avé în vedere în anul viitor.

Se comunică o adresă a dlui P. M. Georgescu care revine cu lucrarea sa de traducțiune a lui Plutarh, cerând ca să fie primită spre a-și pute căpeta indemnisațiunea de traducător. Academia, de și lucrarea dlui Georgescu a respins-o definitiv încă din anul trecut, totuș având în vedere arătarea sa cumcă ș-ar fi îndreptat traducțiunea după indicațiunile de mai înainte ale secțiunii literare, o recomandă din nou secțiunii literare.

Dl Hășdău, apretând importanța raportului dlui secretar general, propune și plenul admite ca raportul să se producă și în limba francesă, spre a se pute comunica societăților savante din străinătate.

În comisiunea pentru cercetarea lucrărilor făcute în decursul anului încetat se aleg dnii G. Bariț, I. Caragiani, S. Fl. Marian: în comisiunea financiară dnii Gr. Ștefanescu, V. Babeș, St. Fălcoian.

Se dă lectură unei scrisori a dlui N. Cretulescu, prin care dă o relațiune despre publicațiunile istorice ce se tipăresc la Petersburg de cătră dl W. Ulanicky sub auspiciile societății istorice din Moscua, în care se cuprind documentele relative la relațiunile principatelor române cu vechiul regat al Poloniei.

După situațiunea de pân'acici, Academia posedă în efecte și salduri, afară de averea publicării documentelor istorice de Hurmuzachi, 559.737 lei 30 bani.

Se comunică procesul verbal al ședinței istorice pentru ședința dela 21 februarie, dimpreună cu raportul secretarului acelei secțiuni asupra scrierilor și documentelor manuscrise de interes istoric pentru țările române, intrate la Academie în decursul anului 1884—5.

Dintre membrii Academiei pân'acuma sunt intruniți dnii V. Alecsandri, Ioan Caragiani, B. P. Hășdău, Titu Maiorescu, Iacob Negruzzi, Nicolae Quintescu, George Sion, Vinc. Babeș, Nicolae Ionescu, Vas. Maniu, Sim. Fl. Marian, episcopul Melchisedec, Al. Papadopol-Calimach, A. D. Sturdza, V. A. Urechia, P. S. Aurelian, Em. Bacaloglu, Dimitrie Brândza, Ștefan Fălcoian, Iacob Felix, Florian Porcius, Grigore Ștefanescu. Dintre membrii corespunzători dnii: Nicolae Densușian, Grigore Tocilescu și Iosif Vulcan.

Sâmbeta la 14 martie st. n. se va ține ședință publică la care va asistă și regele.

N ă l u c a.

— Veți ilustrațiunea de pe pagina 101. —

În locuri mlăștinose, pe livezi și pe marginea morminților, nôptea câte odată par că vedem un foc saltând.

Vai de călătorul care pornesc după un astfel de foc! Căci acela îl conduce în primejdie, la perđare, în brațele nălucei, în glod.

Poezii și pictorii adese-ori au zugrăvit năluca a

césta; dar nici unul n'a izbutit s'o personifice atât de bine ca pictorul Spangenberg, al cărui tablou se află reproducus în numărul presinte al foii noastre.

Năluca lui e o femeie frumoasă, o dină fermecătoare, er călătorul e un tânăr, care merge orbesce după năluca, pe care n'o înțelnesce nici odată, er el se confundă din ce în ce mai mult.

I. H.

Literatură și arte.

Uhlbach despre Carmen Sylva. Scriitorul francez Uhlbach a ținut de curând la Brusela o conferință literară despre Carmen Sylva. Intei a povestit impresiunile sale dela București și Sinaia. Trecând la critica operilor reginei, începe prin a-i admiră genul ei în „Les pensées d'une reine” după ce mai intei a descris în câteva linii viața literară a Carmenei Sylva, cauzele cari au provocat cunoștințele ei literare și în fine circumstanțele cari au dat naștere căsătoriei ei. Conferențiarul adaugă: Am fost surprins când regina României mi-a afirmat că admiră pe Molière și m'am mirat când mi-a spus ca scrierile lui Beranger pentru ea sunt capete de operă. Arătând cum o dșoră de onore i-a propus sa-i citească scrierile reginei și după ce a dat lectură unei scrisori ce regina i-a adresat odată cu trâmțerea scrierilor spre a i le corige la Paris, dl Uibach citește câteva din gândirile reginei. Criticând unele, admirând altele, surprins în fine de naivitatea ce Carmen Sylva are în scrierile ei, autorul conchide prin a arêta mirarea ce i-a produs gândirile poetice, și care de sigur, adaugă el, nu s'ar fi putut publica în țerile civilizate, dar se vede trêba că Românii sunt mai cu sânge rece. Citind unele din poesii, cum: „Mon Repos”, „Le Moulin” și altele, dl Uibach compară pe Carmen Sylva cu Lamartine în ceea ce privește dificultatea de a traduce adevărata gândire. În prosă, cum în „Calitățile de a deveni rege și regină”, conferențiarul o compară cu M-e George Sand. Dl Uibach finesce prin a spune că de și a cores pôte din scrierile reginei, cu tôte acestea însă n'a schimbat într' un nimic gândirile ei, ci numai forma de a le espune, și că România este mândră și literatorii fericiți de a poseda o înaltă persônă de un talent și geniu așa de superior ca al reginei României.

Dl George Bengescu a scos de supt tipar al doilea volum al însemnatei sale lucrări ce pörtă titlul: „Voltaire. Bibliographie de ses œuvres”. Este sciut, că Academia franceză a făcut o deosebită onore acestei opere, acordându-i unul din premiile sale. Acest al doile volum este istoria nu numai a operei lui Voltaire, dar chiar a vieții lui. Într'ensul se găsește o sumă de amănunțimi asupra naserii ffe-căreia din scrierile lui. Criticul Francisque Sarçez scrie în ȓiarul „Le XIX-me Siècle” cu multă recunoștință despre această lucrare a dlui Bengescu.

În „Analele sciinței istorice” cari se publică din partea Societății istorice din Berlin (Jahresberichte der Geschichtswissenschaften tom. IV) a apărut o dare de semă foarte interesantă din partea dlui Nic. Densușian despre literatura istorică română, dela începutul seculului present și până în anul 1883.

„Convorbirile Literare” din Iași se vor mută la București de odată cu dl redactor Iacob Negruzzi, care a fost numit profesor la universitatea din București.

Pentru profesori. A eșit de supt tipar: „Lucrările primului congres al corpului didactic din România”, sesiunea dela 2, 3 și 4 aprilie 1884. Se află de vên-

zare la principalele librării din București. Prețul 2 lei. Să vinde în folosul „Societății corpului didactic” din București. Depositul general al publicațiunii este la dl C. C. Dobrescu, profesor la liceul Sf. Sava, strada Scaune nr. 17.

Diaristic. „Gazetei” i se scrie din Budapesta cu data de 5 martie: „Nu știu decât ve este cunoscut, că dela finele lunei curente „Viitorul” va încetă d'a mai apăre. Va apăre însă o altă fôia cotidiană cu numele „Pressa română” la începutul lunei viitoare, al cărei redactor se ȓice că va fi deputatul Truța”.

Teatru și musică.

Piesa premiată. Premiul de 1200 lei anunțiat de direcțiunea Teatrului Național din București s'a decernat luni sêra cu majoritate de voturi piesei: „D'ale carnavalului”, al cărei autor este dl Caragiali.

Concertul trei Carlotta Leria în Iași. Cetim în „Liberalul” din Iași: Acest concert care a avut loc în sala teatrului dinaintea unui numeros public, a lăsat o intipărire din cele mai plăcute. Dra Leria are o voce dulce și sonoră în acelaș timp și o școlă din cele mai bune; ori-cine a admirat arta nesfêrșită ce a pus'o în esecutarea grelelor variațiuni ale lui Proch, mai ales în pasajele făcute în staccato; nu mai puțin și fineța nuanțării ariei lui Schumann „Abendlied”. Rêua acustică a teatrului nostru și greșela ce se făcuse de a se lăsa plafonul scenei deschis, făcea însă să se pêrdă pentru publicul mai îndepărtat de scenă notele acele subțiri ce eșiau aprôpe ca o suflare de pe buzele artistei. Dra Leria a ajuns o celebri ate europenă împreună cu drele Teodorini și Bărescu, care au înălțat numele Românilor și în sfera artistică. Am regretat că ieșenii au primit cu atâta indiferențe pe această fiică a Iașului, care avu aminte a vizită din când în când orașul ei natal pentru a-l face martur de progresele sale neincetate în arta cântecului . . . de și aplausele nu au lipsit totuși ne-am mirat că nu i s'au oferit un singur buchet tinerii artiste.

Diletanți în Iași. Studenții universitari din Iași, după cum aflăm din „Liberalul”, organiză o reprezentațiune teatrală sub patronagiul mai multor dômne din societatea ieșană, al cărei produs e destinat a sporii fondurile de întreținere ale clubului acestor studenți. Între piesele ce se vor jucă și cari au început deja a fi repetate, sânt: „Banchetul unui Licianțiat”, comedie originală de dl Titus Galino, „Kleff”, comedie de A. Dreyfous, traducere de dl E. Dimitrescu, și „Vêduva cu Camelii”, comedie într'un act.

C e e n o u ?

Sciiri personale. Dl A. D. Xenopol, care a editat și în limba franceză lucrarea sa asupra lui Roessler, a primit o scrisóre foarte măgulitoare dela renumitul filolog și istoric belgian Van den Geys. — Dnii Mocan și Velescu vor merge în vêra viitoare la espoziția din Anvers, unde vor jucă danțuri naționale românesce.

Conferințe literare. La Sibiu în dumineca trecută dl profesor dr. D. Barcian a ținut o prelegere publică despre „Inteligența la animale”. — La București dl G. Marian a ținut joi o conferință asupra scrierilor Carmenei Sylva, la Ateneul Român; în cercul studiilor sociale dl Const. C. Bacalbașa a vorbit „Despre proprietatea individuală și proprietatea colectivă”. — La Brașov în joia trecută dșora A. Blehea a citit novela: „Comóra de pe muntele Rârêu” de N. Gane;

er dl A. Bârsean noveleta „Istrati Gorău“ de Ioan Slavici.

Asociațiunea transilvană. Despărțământul XI (Selăgian al Asociațiunii transilvane publică în ziare două concursuri: unul cu două premii pentru acel învățător din Selăgiu, care va pute arăta mai mare progres cu școlarii, al doile pentru o disertațiune populară „despre pomărit“. Terminul primului concurs este 20 aprilie, al celui d'al doile 1 iunie.

Reuniunea femeilor române gr. or. din Făgăraș și giur, în sensul §-lui 9 din statute își va ține adunarea generală ordinară. Duminică în 24 februarie a. c. st. v. la 2 ore după amăzi în localul școlii gr. or. din Făgăraș. La această adunare cu totă onoarea sunt invitate p. t. membre fondatoare, ordinare și ajutătoare, cum și alți bărbați binesimțitori pentru înaintarea scopului acestei reuniuni. Obiectele: Alegerea funcționarilor pe un period nou de trei ani în sensul §§-lor 8 și 12 din statute. Supracensurarea rațiociniilor anuali și primirea lor (§ 8 lit. c.) Componerea budgetului reuniunii pe anul următor (§ 8 lit. d.) Curenții. Făgăraș, 16 februarie, 1885 v. *Anastasia Popescu*, presidentă.

Adunări învățătorești. *La Rășnov* Reuniunea învățătorilor români gr. or. a ținut în erna asta adunare generală. Cu asta ocaziune s'a constituit și biuroul Reuniunii în modul următor: Președinte dl Ștefan Iosif, directorul școlii medii rom. din Brașov, vice-președinte dl George Beilissimus, directorul școlii capitale rom. din Brașov, secretar I dl Nicolau Ōncea, secret. II dl Demetriu Iarca, cassar dl Ioan Aron, controlor dl Georgiu Moian, bibliotecar dl Iosif Butnar, toți învățători la școla capit. rom. gr. or. din Brașov; membri în comitet dnii: Anastasie Bârșan, inv. în Turcheș, Ioan D. Petrașcu inv. în Bod, Ioan Strėvoiu inv. în Zernești și Ioan Darius inv. în Satulung; ăr ca președinți ai despărțământelor dnii: Ioan Dorca, directorul școlii capitale din Satulung, George Ludu, directorul școlii din Preșmer, Bartol. Bude, direct. școlii capit. din Zernești și Const. Dimian, direct. școlii din Brețcu. — *La Vulcan* despărțământul III al reuniunii învățătorilor din districtul Brașov va ține adunare generală în 12 martie st. n. — *La Sighișora* în 12 martie st. n. va ține adunarea sa generală subreuniunea învățătorilor gr. or. din protopresbiteratul Sighișorii, supt președința dlui I. Muntean. — *În Satulung* la 9/21 martie va ține adunarea sa despărțământul I al reuniunii învățătorilor români din districtul Brașov.

„**Albina**“, institut de credit și de economii în Sibiu, va ține adunarea sa generală la 27 martie st. n. Obiectele: 1. Raportul anual al direcțiunii, bilanțul anului 1884, și raportul comitetului de supraveghiere. 2. Distribuirea profitului realizat conform bilanțului. 3. Distribuirea sumei destinate pentru scopuri de binefacere. 4. Ficsarea prețului marcelor de presentă. 5. Alegerea a doi membrii în consiliul de direcțiune în sensul § 35 din statute. 6. Alegerea conform § 57 din statute, a comitetului de supraveghiere. Domnii acționari, cari în sensul §§ 22, 23 și 24 din statutele societății voiesc a participa la adunare în persoană, séu prin plenipotenți, sunt rugați, a-și depune la cassa institutului acțiunile lor și eventual dovețile de plenipotență cel mult până în 24 martie 1885 st. n. după amăzi la 6 ore.

La Putna în Bucovina s'a înființat o filială a Societății „Școla Română“ din Suceva. Comitetul acestei societăți filiale, a cărei presidentă e dōmna Maria Piotrovca-Petrescu, a decis în decembre trecut să facă o colectă pentru ajutorarea școlărilor mai sirguincioși din școla de acolo. Cu colectarea a fost însărcinați dnii Ioan Piotrovski și Dumitru Nedelco, cari ș-au în-

deplinit însărcinarea cu succes, căci au adunat o sumă frumoșică, precum și haine, ce s'au întrebunțat apoi în folosul școlărilor din școla numită.

Mobilierul palatului regal din Bucuresci, executat de casa Krieger în Paris, se află espus la acela: Nimic mai iscusit și mai grandios decât acest mobilier splendid, care oferă în tōte amēnuntimile sale estrema delicatēță a celui mai pur stil bizantin. Tronul, în lemn aurit și al cărui fronton este un capo-d'operă de sculptură, este imbrăcat cu catifea de mētase brodată de culōre aurie deschis. Tapiseriile, de catifea purpurie, sânt artistic aședate; printre vārgătūrele de aur, niște corōne de pasemanterie aurii deschise, cu iscusință aședate, fac cel mai grațios efect. Aceste tapițērii sânt ele ęnsuși ținute de niște lānci, și în mijlocul acestui ansamblu de un gust decorativ perfect, slabe rase luminoșe, cari scapă din petrile prețioșe, încrustate în diferitele scaune și în tronul regal, sfērșesc prin a încāntă și a orbii privirea. Este sigur că tot Parisul va voi să vedă această originală și interesantă esposiție, care este vizitată de o multīme de lēmne strălucită. În curēnd aceste minuni a artei decorative vor plecā cu gesticinație pentru Bucuresci.

O serbare școlară în Iași. În 16 iunie an. c. vor fi 50 de ani, de când s'a înființat Academia Mihailleană din Iași. Corpul profesoral din Iași de tōte gradele de învățămēn a luat inițiativa unei serbări de reamintire a acelei frumoșe epoce de redeșteptare națională. În acest scop a ales din sinul seu un comitet special însărcinat cu organizarea unei festivități publice. Comitetul a hotărīt să publice cu ocaziunea acestei aniversări un memoriu asupra istoriei școlilor cu documentele corespundētoare și să organizeze o esposițiune, care va consistā atāt din cărți și manuscrise vechi românesci de ori ce natură, până cu anul 1835, cât și din cărți și manuscrise care au servit în special la învățămēnt, ęrăș din timpurile cele mai vechi până la 1860, fie în limba română séu în ori ce limbă strănă și tōte aceste din ori ce provincie română. Comitetul e compus astfel: Președinte: A. Fētu. Membrii N. Ionescu, P. Suciū, P. Poni, N. Culiān, P. Rășcan, Ștef. Vargolici, A. Densușian, V. Burla, A. B. Brandria, A. D. Xenopol, A. Filipide, G. Costachescu, C. Erbicean, I. Darzeu, T. Senescu, V. Paladi, A. Suciū, G. Panaitean, G. Musicescu, N. Clinescu, G. Bou, I. Dospinescu, T. Burada, T. Codrescu, M. Pompiliu.

La o nuntă în Carolina de Sud, la care erau de față mai multe dōmne și domni neinsurați, un tiner advocat făcū următōrea propunere: Membrii neinsurați ai societății aleg din sinul lor un president, care va jurā să păstreze secretul confidențelor ce i se vor face; apoi fie-care domn și dōmnă va scrie numele seu pe o bucată de hārtie și de desupt numele persoanei ce ar dori să aibā ca soț în calea vieții; în cas când o dnă și un domn s'ar potrivi la dorințe presidentul va face cunoscut persōnelor în cestiune acest desiderat; celelalte bilete se vor păstrā secrete. Acest plan primit a fost pus în executare și rezultatul a fost . . . doue-spre-dece pārechi.

Pantalonii unui negru. La esposițiunea universală din Noul-Orleans s'a espus o pāreche de pantaloni dintre cei mai estraordinari din lume: ei sânt ai unui negru, anume Edla White, din West-Felicina, în etate de opt-đeci și trei de ani, și se compune din doue sute petece cusute în locurile unde au fost rupți. Din stofa primitivă a acestor pantaloni n'a mai remas de cât o singură bucată. Cusăturile sânt fōrte bine făcute, și White cu mare greutate s'a putut despărți de pantalonii lui. Numai gloria d'a apare la o esposițiune univer-

sală cu unul din produsele sale l'a putut face să ia această otărire.

Femeile șvediane. In suplementul numerului 2 dela 15 ianuarie 1885 al ziarului „Bazar” din Berlin găsim într'un articol despre „cultura femeilor in Șvedia” următoarele șire: „Șvedianele sânt foarte istete și invetă ușor, ele se disting prin o pătrundere deosebită, sânt foarte casnice și in Șvedia nimic nu se condamnă mai mult decât o femeie neeconómă. Cea mai bine crescută Șvediană, care vorbește patru limbi pöte să fêrbă singură, se pricepe să-și lucreze singură hainele și pălăriile, cântă la pian și din voce și a cetit mult. Ca in Șvedia apoi nu sânt mai puțini slujbași. Națiunea întregă posedă o dosă neobiceinuită de spirit luminat și acest fericit dar o scutesce de primejdia de-a face pré mult într'o direcțiune séu într'alta. Șvedianele sânt tóte silitóre și astfel in timpul hotărit pentru orice lucru fie de caracter ideal ori material, totdeuna fac mai mult și decât e trebuitor”.

Insurătoare cu sila. In Frankfurt lângă Main a părú la tribunal, in zilele trecute, o fată tineră și frumoșică cu avocatul seu și acasă pe un tiner architect de acolo, ca acesta séu să o ia in scurt timp de soție, séu să-i plătescă 10,000 mărci despăgubire cu interese de 6% dela 25 august 1884. Fata se logodise cu tinerul om, dovedind acesta printr'un pachet de scrisori, dar ginerile luase lucrul in glumă. Acusatul declară inaintea judecătorului, că a promis a o lua de soție, dar nu este in stare să susțină o femeie. Din contră partea acusatóre reflectă, că acusatul are din partea mamei sale o avere de 50,000 mărci, pe care o administrează tatăl seu. Adevêrat că venitul seu lunar e de 100 mărci, dar unui bărbat cult îi este ușor a-și găsi un post mai bun. Sentința sună: Acusatul este obligat să se cunune cu acusatóra in timp de doue luni și să plătescă cheltuelile procesului. In cas ca acusatul nu esecută sentința, să plătescă acusatórei 10,000 mărci.

O amazónă turcă. Zilele trecute tinera și fermecătórea turcă Adela Hanum împreună cu omul care o intovărășă fu primită de sultan in audiență privată. Acesta ținu aprópe o oră in care Abdul Hamid arată tinerei o deosebită considerație și curtenie. Adela Hanum, care e din țera Curđilor, in 1877 rădicase cu cheltuelile ei un corp de voluntari printre compatrioții ei și il conduse in luptă contra Rușilor, comandându-l in persónă și făcând minuni de vitejie. Acest corp aduse servicii reale și după resbel, tinera resboinică primi dela sultan doue decorații. Amazona care, de câțiva ani e vêduvă, s'a hotărit să se ducă la Mecca și să móră acolo in contemplare și in rugăciuni lângă mormântul profetului. Ea a venit in Constantinopole să capete mai înteu dela marele Calif invoieța ca să fie inmormentată in sfânta cetate a musulmanilor.

Necrolog. Emilia Bogdan n. Cuciuba, soția dlui Vinc. Bogdan avocat in St. Nicolae-Román din Bănat, a incetat din vieță la 6 martie in etate de 54 ani, lăsând in doliu afară de sotul seu, pe fiii și fiicele: Virgil, Adrian, Natalia vêd. Roșescu, Livia măr. Ciacian și pe alți consăngeni.

H i g i e n ă.

Dlui G. La picioare inghețate trebuie încălțăminte acomodate. In anotimp cald frecare cu spiritușe (spi-

rit camforat), colodiu séu balsam peruvian 6—8 sêp-têmâni regulat 1—2 ori pe zi. In frig să nu-ți încăl-șesce picioarele inghețate la cuptor!

Negelul din născere (Muttermahl) de pe obraz se pöte delătură prin o tăietură de fórfeți fără vr'un daună séu periclu. Și operațiunea gâlcei de grășime (lipoma) o pöte operă ori-care chirurg.

Dlui student gimnasist. D. In tot chipul gimnastica și călăritul va contribui la crescerea corpului dtale.

Dnei încă tinere M. Tóte mijlócele secrete de a negri pèrul sânt un șarlatanism. Numitul mijloc „Eau de Floride” e o fluiditate fără colóre cu un sediment verđiu și conține: Sachar de plumb 50 părți, flori de puciosă 20 p., apa dest. 1000 p. Abiá costă câțiva cruceri și când o cumperi dai 11 fr. pe ea!

Dr. C.

L o g o g r i f

de Matilda Popa.

A, a, e, o, io, vi, na, te, mon, lis, ve, rov, besc, go, brud, con, ling, ulm, lu, ca, va, gi, de, do, do, nor, su, ster.

Din aceste 28 de silabe să se formeze 11 cuvinte ale căror litere inițiali cetite de sus in jos să dea numele unui renumit poet portugal, er cele finali cetite din jos in sus să dea numele eroului cântat de densus.

1. Un nume femeiesc. 2. O forteretă in Germania. 3. Un profet. 4. Monetă englesă. 5. Titlu de nobletă. 6. Oraș in munții apuseni. 7. Riu in Portugalia. 8. Renumit archeolog român. 9. Loc desfătător. 10. O peninsula in nordul Europei. 11. Renumit general rusesc din seculul trecut.

Terminul de deslegare e 24 martie. st. n. Ca totdeuna și de astă-dată se va sorti o carte intre deslegători.

*

Deslegarea logogrifului din nr. 49:

„Goron, Evrei, Omega, Rachel, Gernesic, Engel, Larii, Aureliu, Littim, Aurelia, Remus”.

Literele inițiale, cetite de sus in jos, dau numele: „George Lazar”, ér cele finale cetite din jos in sus dau numele: „Samuil Clain”.

Deslegare bună ni-a sosit dela dómnele și domnișórele: Emilia Onciu n. Ciavoșchi, Iconia Borca, Elena F. Câmpean, Eufrosina Popescu, Amalia Crișan și dela dl Ieronim Danila.

Premiul l'a dobândit dra Eufrosina Popescu.

Călindarul sêptêmânei.

Diua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sêrbătorile.	Sórele resare	Sórele apune
Dumineca 4 din paresimi. Marc IX. 17—21 inv. 7					
Duminecă	3 15	Sf. Eutropiu		6 13	6 0
Luni	4 16	Sf. Cuv. Gerasim		6 12	6 1
Martți	5 17	Trăian		6 10	6 2
Mercuri	6 18	Sf. 42 Mart.d. Amorea		6 8	6 4
Joi	7 19	Mart. Vasilie și Efrem		6 6	6 5
Vineri	8 20	Sf. Teofilact. mart.		6 4	6 6
Sâmbetă	9 21	† Sf. 40 mart. d. Sev.		6 2	6 8

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy in Oradea-mare.